

بررسی معیارهای توسعه پایدار شهری با تاکید بر نظریه ها و شاخص های اندیشمندان در این زمینه

مهسا فرامرزی اصلی*، ناهید صادق نژاد^۲

۱- استادیار گروه معماری، دانشگاه هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، (mahsa_faramarzi@yahoo.com)
۲- دانشجوی دوره دکتری شهرسازی، دانشگاه هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، (nahid_sadeghnezhad@haho.com)

چکیده

در با اوج گرفتن نگرانی از عواقب فعالیت های انسانی و به دنبال گزارش برانت لند در دهه ۱۹۸۰، پارادایم توسعه پایدار مطرح شد. این رویکرد از ابعاد متفاوت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی بسط داده شده و امروز در ادبیات برنامه ریزی شهری، از جایگاه ویژه ای برخوردار است. در راستای تحقق توسعه پایدار شهری ابتدا می بایست مفاهیم، نظریه ها و شاخص های آن را شناخت و مورد بررسی قرار داد. شناخت هر پدیده قبل از هر چیز نیاز به تعریفی جامع و کامل از آن پدیده دارد و واضح است که هر چه این تعریف جامع و کاملتر باشد شناخت آن پدیده آسانتر و دقیق تر خواهد بود باید اقرار کرد علی رغم پیشرفت علوم و فنون برای بعضی از پدیده ها تا کنون تعریف جامع ارائه نگردیده است که توسعه پایدار شهری یکی از این موارد می باشد. توسعه پایدار شهری یکی از موضوعات اصلی در علوم انسانی و اجتماعی است و با وجود اینکه از این مفهوم استنباط متعددی صورت گرفته است ولی همچنان از عدم شفافیت معنایی و مصداقی برخوردار است. هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی توسعه پایدار شهری با تاکید بر شاخص ها و نظریه های مختلف می باشد. رویکرد حاکم بر پژوهش توصیفی تحلیلی است. نتایج پژوهش به موارد متعددی اشاره دارد که در مقاله مشروحا به آن ها پرداخته شده است.

واژه های کلیدی: توسعه پایدار، توسعه پایدار شهری، توسعه، شهر، شاخص ها

۱- مقدمه

در چهار دهه گذشته، شهرهای جهان با چالش های اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی و تغییرات سریع مانند رشد سریع جمعیت و تغییرات اجتماعی فضایی، تغییرات سریع آب و هوا و مصرف انرژی روبرو شده اند. این عوامل تأثیر قابل توجهی در مناطق شهری کشورهای در حال توسعه داشته است (UN HABITAT, 2009). با پیچیده شدن مسائل شهری، تنوع و کثرت نیازها، نمی توان به طور طبیعی شهرها را به حال خود رها کرد تا خود به حیاتشان ادامه دهند. طرح های توسعه شهری بنیادی ترین ابزار شکل دهی شهرها محسوب می شوند (سعیدینیا، ۱۳۸۲).

توسعه پایدار راه تازه ای برای رسیدن به آرمانهای بشر همراه با حفظ منابع و امکانات برای آیندگان است. از آنجا که واژه توسعه پایدار در برگیرنده کلیه مفاهیم اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، کالبدی و زیست محیطی است، حصول به آن نیازمند عزم ملی و هم یاری تمام بخشها و نهادهای دولتی و غیردولتی و ارائه برنامه جامع در این زمینه است. در دهه های اخیر یکی از ارکان اساسی توسعه پایدار، دستیابی به توسعه پایدار شهری است و در این راستا مطالعات و برنامه ریزی های متعددی در جهت یافتن اصول و راهکارهای کاربردی در برنامه های توسعه شهری صورت گرفته است و اندیشه توسعه شهری پایدار از جنبه های بسیار گسترده مورد نقد و بررسی در امر توسعه در سطح ملی است. شهرهای مختلف در جهان به صورت مصرف کنندگان شتابزده منابع طبیعی در آمده و تولیدکنندگان پرتوان زباله و ضایعات هستند. با بررسی نظرات، تعاریف و پیشنهادهای که در این زمینه